

Федчишин Н. О., Горнініч Т. І., Кліщ Г. І., Єлагіна Н. І.
ДВНЗ «Тернопільський державний медичний університет
імені І. Я. Горбачевського МОЗ України»

КОНЦЕПЦІЯ ОЦІНКИ ЯКОСТІ ВИЩОЇ ОСВІТИ В КРАЇНАХ ЗАХОДУ ТА УКРАЇНІ

У статті проаналізовано особливості оцінки якості вищої освіти на сьогоденнішому етапі розвитку освітньої системи. Виявлено основні принципи створення внутрішньоуніверситетських систем забезпечення якості освіти в університетах. Встановлено, що основними способами оцінки в межах американської системи є оцінка ВНЗ професійними експертами, оцінка через спеціалізовану акредитацію і самооцінка, а в Європі – це оцінювання та акредитація з боку державних агентств. В Україні ж більш розвинена зовнішня оцінка якості, зорієнтована на стандарти і показники ефективності.

Ключові слова: *якість, вища освіта, оцінка якості вищої освіти, акредитація, моніторинг, контроль.*

The article analyzes the peculiarities of quality assessment of higher education at the present stage of the educational system development. The basic principles of creating university-wide systems of providing education quality at universities are revealed. It is established that the main methods of assessment within the American system include the assessment of universities by professional experts, assessment through specialized accreditation and self-evaluation, whereas in Europe, it is assessment and accreditation from government agencies. In Ukraine, a more developed external quality assessment is oriented towards standards and performance indicators.

Key words: *quality, higher education, assessment of higher education quality, accreditation, monitoring, control.*

В статье проанализированы особенности оценки качества высшего образования на сегодняшнем этапе развития образовательной системы. Выявлены основные принципы создания внутриуниверситетских систем обеспечения качества образования в университетах. Установлено, что основными способами оценки в рамках американской системы является оценка вуза профессиональными экспертами, оценка с помощью специализированной аккредитации и самооценка, а в Европе – это оценка и аккредитация со стороны государственных агентств. В Украине же более развита внешняя оценка качества, ориентированная на стандарты и показатели эффективности.

Ключевые слова: *качество, высшее образование, оценка качества высшего образования, аккредитация, мониторинг, контроль.*

Поняття «якість вищої освіти» широко використовується в теоретичних і прикладних наукових роботах. Більшість сучасних науковців розглядають його з позиції об'єктивістського підходу, у якому найважливішою є можливість об'єктивно виміряти і зіставити результати оцінки якості різних навчальних курсів, освітніх установ тощо. Дані, отримані в ході оцінювання, є показниками не тільки одного навчального закладу, але дають також порівняльну картину щодо інших вищих навчальних закладів (ВНЗ).

Цей підхід передбачає аналіз якості, пов'язаний з характеристиками «входу» і «виходу» освітньої системи. Основними показниками «входу» системи є професійний рівень викладачів, ступінь технічної оснащеності ВНЗ, рівень знань студентів, що вступили в університет тощо. Типовими індикаторами «виходу» є

рейтинг студентів, можливість отримання подальшої освіти, працевлаштування тощо.

В Європі на сьогоднішній день відсутня єдина система інституційної оцінки діяльності освітніх установ, аналогічна системі акредитації в США. У кожній країні існують свої підходи до забезпечення та оцінки якості вищої освіти. Однак слід зазначити і загальну тенденцію: останнім часом в Європі все більш популярною стає зовнішня оцінка якості вищої освіти. Основними принципами створення внутрішньоуніверситетських систем забезпечення якості освіти в університетах, що функціонують в режимі самоврядування, з позиції зовнішньої оцінки є: 1) регулярні перевірки рівня відповідності діяльності і змісту освітніх програм основним цілям і завданням університету; 2) наявність відповідальної особи або структури для проведення експертних оцінок діяльності та планування розвитку університету; 3) наявність великої й ефективної інформаційної системи для підтримки процедур самообстеження; 4) регулярна самооцінка діяльності (служб управління, програм) і експертна оцінка для перевірки результатів самообстеження університету; 5) своєчасна реакція на результати зовнішніх експертиз шляхом вдосконалення методів і структур управління, освітніх програм, перерозподілу матеріальних і фінансових ресурсів, введення в практику системи заохочень і санкцій [2].

Аналіз методів забезпечення і оцінки якості вищої освіти за кордоном свідчить про різні підходи і традиції в різних країнах. Однак, в будь-якому випадку в різних підходах і системах оцінки основна увага приділяється цілям, критеріям, ресурсам, процесам і результатам. Відмінності стосуються того, чому приділяється більше уваги і в якій мірі. Основними способами оцінки в межах американської системи є оцінка ВНЗ професійними експертами, оцінка через спеціалізовану акредитацію і самооцінка, а в Європі – це оцінювання та акредитація, часто з боку державних агентств, таких як Фінська рада з оцінки вищої освіти (Finnish Higher Education Evaluation Council), Національний комітет з оцінки Франції (Comite Nationale d'Evaluation), Національне агентство вищої освіти Швеції (National Agency for Higher Education (Hogskoleverket), Наукова рада Німеччини (Wissenschaftsrat) та інші.

Важливим інструментом забезпечення якості у вищій освіти Заходу є бенчмаркінг (з англ. benchmarking). Бенчмаркінг – це дослідження порівняльних досягнень студентів, забезпечення і розвиток якості через освітню програму, найпрогресивніша і сучасна форма забезпечення якості освіти. Бенчмаркінг є однією з найбільш актуальних і перспективних форм забезпечення якості у всьому світі. Це встановлення відносин між результатами своєї роботи і зовнішніми даними, які роблять можливим якість осмислення або порівняння. Бенчмаркінг є можливим на різних рівнях, наприклад: студент-аудиторія, студент-студент, ВНЗ-інший ВНЗ [3, с. 21]. Участь в національних і міжнародних дослідженнях з навчальних досягнень – значущий показник якості ВНЗ і становить істотну частину системи забезпечення якості. Залежно від того, що порівнюється або яка інформація збирається, виділяють різні типи бенчмаркінгу. Серед різних типів бенчмаркінгу для дослідження зовнішніх проявів організаційної культури ВНЗ варто виділити зовнішній непрямий бенчмаркінг (більшість процесів бенчмаркінгу, що відбуваються сьогодні в Європі, мають саме цей характер). Характеристика «зовнішній бенчмаркінг» передбачає порівняння процесів,

практичної діяльності великої групи аналогічних навчальних закладів, які належать до однієї і тієї самої сфери, але не є конкурентами [1, с. 198].

В системі вищої освіти України більш розвинена зовнішня оцінка якості, зорієнтована на стандарти і показники ефективності. Основними елементами цієї системи є стандартизація та процедури ліцензування, атестації та акредитації, а також комплексне оцінювання освітніх установ в цілому та окремих спеціальностей на основі рейтингової системи. Всі ці процедури включають проведення внутрішньої перевірки. Основою об'єктивної оцінки якості освіти є державні освітні стандарти і державні вимоги, а також освітні стандарти, що встановлюються університетами.

Якщо ліцензія надає ВНЗ право на реалізацію освітніх програм, прийом абітурієнтів, то така процедура як державна акредитація дозволяє навчальним закладам видавати документи державного зразка про освіту. Крім державної, вищі навчальні заклади можуть отримувати громадську акредитацію, яка є визнанням рівня діяльності вищого навчального закладу, що відповідає критеріям і вимогам відповідних громадських освітніх, професійних, наукових і промислових організацій. Громадська акредитація не тягне за собою фінансових чи інших зобов'язань з боку держави. Система громадської акредитації покликана виявляти пріоритети у вищій школі України, що забезпечують рівень підготовки фахівців, перевищує вимоги Державного освітнього стандарту за відповідним напрямом.

Якість освіти залежить від багатьох факторів, насамперед від якості педагогічної діяльності того освітнього закладу, в якому людина отримує освіту, а також від його навчально-матеріальної бази і науково-методичного, організаційно-управлінського, фінансово-економічного, технічного і кадрового забезпечення. Якість вищої освіти визначається, поряд з перерахованими, ще одним важливим фактором – науковою школою, через яку пройшов студент в роки навчання у ВНЗ.

Якість – інтегральна процесуальна характеристика, яка включає проектування, реалізацію, моніторинг і контроль, інфраструктурне забезпечення і постійну рефлексію. Таке діяльнісне і практичне розуміння якості освіти вимагає особливих технологій моніторингу та шляхів її підвищення. Університет зобов'язаний надати своїм випускникам якісну освіту, яка передбачає вміння ефективно використовувати, поповнювати і оновлювати знання, професійні вміння і навички з урахуванням досягнень науки, а в організації своєї освітньої діяльності в більшій мірі враховувати вимоги роботодавців, держави, суспільства, самих студентів і їх батьків до змісту підготовки фахівців. Завдання щодо підвищення якості освіти є необхідною умовою виживання і розвитку ВНЗ на ринку освітніх послуг. Метою забезпечення якості є також створення системи забезпечення якості, яка зрозуміла всім учасникам навчального процесу, ефективність якої очевидна, а впровадження не вимагає значних матеріальних витрат людських ресурсів, громіздкого документообігу та зайвої звітності. Важливим моментом, від якого суттєво залежить успіх університету, є також наявність готовності у його керівників, співробітників, викладачів до розробки та впровадження системи якості в університеті в сучасному її розумінні.

ЛІТЕРАТУРА

1. Запухляк В. М. Бенчмаркінг зовнішніх елементів організаційної культури як інструмент управління ВНЗ / В. М. Запухляк, І. А. Немцева // Вісник Чернівецького торговельно-економічного інституту. Економічні науки. – 2010. – Вип. 3. – С. 196 – 205.

2. Маслова Л. Д. О системах оценки качества высшего образования [Электронный документ] / Л. Д. Маслова, Е. Б. Гафорова // Международный научно-исследовательский журнал. – 2012. – № 3. – Режим доступа : <http://researchjournal.org/featured/pedagogy/o-sistemah-ocenki-kachestva-vysshego-ob>.

3. Фахрутдинова Э. З. Обеспечение качества образования за рубежом (на примере системы образования США) / Э. З. Фахрутдинова, Э. Б. Гаязова // Вестник Казанского технологического университета. – Вып. № 4. – Том 15. – 2012. – С. 199 – 202.

УДК 378.147:614.253.4:342.814(540)

Філат Т. В., Сербіненко Л. М., Сидора М. Ю., Запорожець О. С.
ДЗ «Дніпропетровська медична академія МОЗ України», м. Дніпро
МЕТОДИЧНІ АСПЕКТИ РОБОТИ ЗІ СТУДЕНТАМИ
ЗАЛЕЖНО ВІД НАЦІОНАЛЬНОСТІ

У статті розглядається актуальна, але на сьогодні недостатньо вивчена проблема впливу особливостей національного менталітету на вибір стратегії навчання студентів із різних країн світу. З огляду на збільшення кількості студентів з Індії, які навчаються в ДЗ «Дніпропетровська медична академія МОЗ України», перед викладачами стоїть завдання дослідити соціально-культурні, психологічні особливості, систему освіти, основні пріоритети та цілі цього контингенту студентів із метою, по-перше, розробки дієвих методів допомоги в процесі адаптації до нових умов життя в Україні. По-друге, вивчення специфіки національного менталітету сприятиме формуванню системи методичних прийомів і засобів, які зроблять навчальний процес ефективнішим і результативнішим. З огляду на актуальність проблеми перспективою подальших досліджень із цього питання є поглиблене вивчення національного характеру індусів, аналіз результатів навчальної роботи з урахуванням застосовуваних методів, визначення найбільш прийнятних і доцільних серед цього контингенту студентів.

Ключові слова: національний менталітет, іноземні студенти, мовна підготовка, студенти-індуси, національний характер, методична стратегія навчання.

The article considers the actual but insufficiently studied for today the problem of influence of the peculiarities of the national mentality on the choice of the strategy of training students from different countries of the world. Considering the increasing number of Indian students studying at the «Dnipropetrovsk Medical Academy of Health Ministry of Ukraine», teachers are faced with the task of studying the socio-cultural and psychological peculiarities, the educational system, the main priorities and objectives of this contingent of students firstly, with a view of developing effective methods of assistance in the process of adaptation to new living conditions in Ukraine. Secondly, the study of the specifics of the national mentality will contribute to the formation of a system of methodological techniques and tools that will make the learning process more effective and fruitful. Given the urgency of the problem, the prospect of further research on this subject is the in-depth study of the national nature of the Hindus, analysis of the results of academic work, taking into account the methods used, determining the most appropriate and relevant for this contingent of students.

Key words: national mentality, foreign students, language training, Hindu students, national character, methodological training strategy.

В статье рассматривается актуальная, но на сегодня недостаточно изученная проблема влияния особенностей национального менталитета на выбор